

Informationsansvarig
Lindberg
Planeringskontoret
Uppsala kommun
701 81
701 04 UPPSALA
018/16 10 00

1983-12-12

INNEHÅLL

Årskonferensen i Visby 1983
Arsmötet i Visby 1983
Styrelsens sammansättning
Nästa årskonferens
Nya medlemmar
FOBALT-utredningen
SSKO

ARSKONFERENSEN I VISBY 1983

Föreningens årskonferens 1983 ägde rum i Visby och på Gotland 30 maj - 1 juni.

Första dagens förmiddag ägnades åt förändrings- och framtidsfrågor med lokal och kommunal anknytning genom anföranden av Mats Friberg, institutionen för freds- och konfliktforskning samt sociologi, Göteborgs Universitet samt Ingvar Nilsson, nationalekonomiska institutionen, Stockholms Universitet samt institutet för socialekologisk ekonomi, Järna.

Fribergs huvudtes var att vi står inför ett framtidsval mellan två huvudmodeller för samhällsutvecklingen. Det är inte fråga om det ska vara mera rött (socialism) eller mera blått (kapitalism) utan en kamp mellan gult och grönt. Den gula modellen skulle stå för statskapitalistisk industristyrning modell Japan och den gröna för det decentraliserade samhället med inriktning på självförsörjning och så lite exportberoende som möjligt samt demokrati och gemenskap. Han försöker inledningsvis också bevisa att vi redan idag har en betydande fungerande informell (grön) sektor som inte ingår i ekonomers traditionella modeller och analyser. Vidare söker Friberg visa att Sverige och västvärlden går mot en djupare kris än vi kan ana. En kris som har flera dimensioner - inte bara ekonomisk.

Ingvar Nilsson målar upp tre framtidsbilder - Gyllene tider, Det går åt helvete och Alternativen lever - och söker sedan på olika sätt visa att det är den tredje bilden som har någon framtid. Det är på det lokala planet som samhällsutvecklingen kan styras och det skulle självfallet även gälla oss som kommunaltjänstemän. Men först måste vi ändra inställning så vi tror att det går att påverka utvecklingen lokalt, för det andra bör vi handla och kanske strunta i en del regler och bestämmelser och till sist måste vi argumentera med våra politiker och kolleger så att förändringsprocessen sprids och får fäste. Tro inte att någon i Stockholm kan administrera bort några problem åt dig.

Under eftermiddagen fick vi traditionsenligt en lektion i värdkommunens planeringsförutsättningar - problem och möjligheter. Därtill var kopplat en historisk avdelning med stadsrundtur i bandspelarutrustad öppen minitågsvagn.

Andra dagen var vikt för tre kommunala 80-talsfrågor:

- * Datorn i kommunplanerarens arbete
- * Lokala organ
- * Energiplanering och alt energikällor i praktiken.

Datorn i kommunplanerarens arbete

Arne Myrbeck inledde med att tala om den samordning som måste ske mellan SCB, Kommunförbund/Kommundata och kommunerna avseende statistik- och registerråvara samt överföringsteknik och hårdvaruutrustning. I detta syfte har ett särskilt samarbetsorgan bildats mellan Kommunförbundet, Kommundata och SCB under vilket f n fyra arbetsgrupper arbetar med varsina delfrågor. Förhoppningsvis kommer detta samordningsarbete att leda till att förutsättningarna för en smidigare lokala datahantering ute bland våra kommunplanerare starkt förbättras.

Lasse Mårtensson, Norrköping, presenterade egna tankar och erfarenheter av ett interaktivt prognosystem utvecklat i Norrköping. Liknande tankegångar finns nu inom Kommundata att utveckla Skellefteåmodellen till ett mera användarnära och påverkbart prognosystem.

Bengt Nilsson, Malmö, behandlade frågan om statistikhanteringen ur produktionsteknisk synpunkt där han framför sig såg hur en rad moment som t ex lagring, sökning, bearbetning och presentation av information alltmer kommer att kunna förenklas och automatiseras genom datatekniken. BN beskrev speciellt hur SCB's databaser RSDB och DSDB med fördel kan användas.

Joa Andersson, Hallsberg, presenterade sig som den redan dateriserade kommunplaneraren i en liten kommun. Övertygande visade han hur man med envishet och egen satsning kan skaffa och anpassa olika utrustning till varandra och få ord- och textbehandling, statistisk bearbetning, grafik på skärm och plotter att fungera i ett och samma paket. Operationen utförs såväl lokalt i mikrodatorn som i kommunikation med Kommundatas dator i Västerås (Joa Andersson arbetar numera enligt uppgift på Luxor och kan således inte nås i Hallsberg).

Lokala organ

Den andra stora kommunala framtidsfrågan om geografisk decentralisering av beslut och verkställighet i den kommunala organisationen presenterades av företrädare för två kommuner som redan kommit långt i den processen, nämligen Örebro och Bräcke. Vårdkommunen Gotland fick representera den grupp av kommuner som diskuterar frågan men ännu inte kommit till något avgörande ställningstagande. Sammanfattningsvis kan man säga om Örebro att man fr o m 1983 har 15 kommundelsnämnder täckande hela kommunen med ansvar för skola, fritid, socialtjänst och kultur. De hittillsvarande erfarenheterna pekar på att konsekvens i beslutsfattandet blivit bättre, styrning mot uppsatta mål och behov är klarare och regler är inte längre lika viktiga. Man har fått en insikt om att det till väldigt stor del handlar om samma människor som man skall betjäna inom de olika sektorerna.

Bräcke har i flera avseenden gått längre i decentraliseringshänseende än Örebro och diskuterat att lägga även andra sektorer i form av fasta eller tillfälliga arbetsgrupper under KDN. Man har således ännu inte nått fram till den slutliga formen för decentralisering.

Energiplanering och lokal energisatsning på Gotland

Tomas Rostock, Statens industriverk (SIND), redogjorde för SINDS's syn på kommunernas energiplanering med speciell inriktning på minskning av oljeberoendet. Sammanfattningsvis anser SIND att kommunernas energiplanering bör koncentreras till de

områden där de har störst möjlighet att påverka utvecklingen dvs värmeförsörjning, energisparande i egna fastigheter, inarbetning av energiaspekter i mark- och bebyggelseplanering och rådgivning till fastighetsägare. Dessutom anser SIND att lagen om energiplanering bör kompletteras så att det ställs krav på att det i varje kommun skall finnas en aktuell värmeförsörjningsplan.

Lars Malmborg, Kalmar kommun, redogjorde för hur man i Kalmar satsat på energifrågor. Hans poäng och budskap till oss KSP:are var att vi trots energifrågornas påtagligt tekniska karaktär här har en möjlighet att med "mjuk auktoritet" utveckla och stärka vår "syntesroll" i den kommunala planeringen. Kommunal energiplanering kräver samordning mellan olika aspekter och intressenter för att nå ett gott resultat.

Per Olov Borgström, Gotlands kommun, redogjorde för hur man arbetat med energiplaneringen på Gotland.

På eftermiddagen ägnades åt praktiska exempel på nya energisatsningar på Gotland.

Under tredje dagen behandlades bostads- och näringslivsplanering samt rapporterade Gösta Guteland från Statistikutredningen.

Erwin Mildner, länsbostadsdirektör, och huvudsekreterare i Bostadskommittén redogjorde för den framtida bostadspolitiken från bostadskommitténs horisont.

Stig Dederling och Elisabeth Edsjö, Bostadsstyrelsen, redogjorde för bostadssociala inventeringar och boendeinflytande som exempel på två nya utgångspunkter i bostadsplaneringen.

Näringslivsfrågor behandlades från flera olika utgångspunkter.

Ethel Wallberg, BEDRIFT (privatkonsult), beskrev hur hon försökt få stagnerande och krisdrabbade regioner att ta nya tag. Det centrala i hennes arbete har varit att i ett speciellt träningsprogram samla företrädare för näringsliv, kommuner, kommuninvånare och föreningar till gemensamma tag och en ny optimism för utveckling av regionen/kommunen.

Ake Jansson, länsstyrelsen, Västmanlands län, beskrev hur länsstyrelsen såg på de krisdrabbade kommunerna i sitt län och redogjorde för varför man satsat på de träningsprogram som Ethel Wallberg beskrivit tidigare.

Christer Nykvist och Ulf Bergendahl, Kommunförbundet, redogjorde för kommunförbundets undersökning om kommunala insatser för ökad sysselsättning.

Statistikutredningen. Gösta Guteland, SCB, redogjorde för statistikutredningens arbete som beräknas komma med sitt huvudbetänkande i december 1983. Utredningen har bl a kartlagt vilka förändrade förutsättningar som kan påverka det framtida statistikbehovet och även föreslagit hur den statligt producerade statistiken bör förändras inom olika ämnesområden.

ARSMÖTET I VISBY 1983

Föreningens årsmöte hölls den 1 juni 1983 i anslutning till årskonferensen. Från årsmötet kan noteras följande:

- Medlemsavgiften höjdes från 40 kr till 50 kr.
- Monika Yngvesson inbjöd föreningen att förlägga årskonferensen 1984 till Kristianstad i september månad.

Angående styrelseval etc hänvisas till årsmötesprotokollet som skickades ut till medlemmarna under september 1983.

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING

Efter årsmötet 1983 har styrelsen konstituerat sig på följande sätt:

Ordförande	Bo Pettersson	Malmö (vald vid årsm)
Vice ordförande	Rolf Frankenberg	Stockholm
Sekreterare	Gert Dahlkvist	Ockelbo
Vice sekreterare	Anders Åseby	Gävle
Skattmästare	Gösta Sedelius	Göteborg
Informationssekr	Mats Lindberg	Uppsala
Vice informationssekr	Bengt Gill	Hudiksvall
Medlemsfrågor	"	"
Rapportserien	Jan Lindgren	Norrköping
Övrig ledamot	Leif Eriksson	Lidköping
"	Monika Yngvesson	Kristianstad

Styrelsen har beslutat att adjungera Arne Myrbeck, Kommunförbundet, till sammanträden där frågor behandlas som är av gemensamt intresse för föreningen och Kommunförbundet.

NÄSTA ARSKONFERENS

Årskonferensen 1984 kommer att hållas i Kristianstad 4-6 september. Styrelsen har uppdragit åt Monika Yngvesson, Lars Malmborg och Kent Eriksson att svara för konferensens praktiska förberedelser och innehåll.

NYA MEDLEMMAR

Följande nya medlemmar har invalts i föreningen:

- Birgitta Ljungdahl, sekreterare, USK Stockholm
- Gerd Jarnvall, sekreterare, Stockholms stadsbyggnadskontor
- Britta Collste, sekreterare, Stockholms stadsbyggnadskontor

- Kristina Österlund, utredningssekreterare, socialförvaltningens kansliavdelning, Nacka
- Sonja Holte, utredningssekreterare, socialförvaltningens planeringsavdelning, Uppsala
- Kerstin Gunnarsson, utredningssekreterare, ekonomi- och planeringskontoret, Botkyrka
- Eva Berggren, utredningssekreterare, ekonomi- och planeringskontoret, Botkyrka
- Linnea Gillvik, 1:e sekreterare, USK Stockholm
- Anders Forslund, utredningssekreterare, planeringskontoret, Uppsala
- Torbjörn Pelow, planeringsledare, stadskansliet, Göteborg.

FOLBALT-UTREDNINGEN

Utredningen om alternativa folk- och bostadsräkningen (FOBALT) har varit på remiss under våren 1983. I samband med att remissvaren ingivits till civildepartementet har en intressant och delvis het debatt förekommit i massmedia.

I Ksp-nytt återges här en del pressklipp där bl a vår ordförande medverkat i debatten.

Regeringen överlämnade 1983-12-02 till lagrådet en lagrådsremiss med förslag om en allmän folk- och bostadsräkning m m 1985. Därmed offentliggjordes att tiden ännu inte är mogen att genomföra en fullständig register-FoB. Uppenbarligen har regeringen tagit intryck av den kritik som riktats från en del håll i remissvaren på FOBALT.

Sammanfattningsvis kan nämnas att man inte tilltalats av de registerlösningar som FOBALT föreslog beträffande lägenheter och hushåll. Såväl kvalitets- som integritetsskäl har varit motiv för detta. Dessa uppgifter får i FoB 85 (och sannolikt även fortsättningsvis) insamlas på konventionell väg via blanketter till hushållen. Sysselsättningsuppgifter vad gäller arbetsställe - dvs näringsgren och belägenhet - skall i FoB 85 hämtas från kontrolluppgiften (KU). En viktig variabel, nämligen arbetstidens längd, kommer emellertid att utgå helt.

KSP-nytt ser det som högst anmärkningsvärt att i en tid när arbetstidsfrågorna på flera sätt håller på att bli en av de verkligt stora samhällsfrågorna slopa denna uppgift i FoB-sammanhang.

KSP-nytt vill här uppmana alla KSP:are som har möjlighet att påverka riksdagen innan den tar beslut om en FoB 85 så att variabeln arbetstidens längd tas med i FoB 85.

DET HAR HÄNT FÖRR ATT MAN LYCKATS ÄNDRA I REGERINGENS FÖRSLAG TILL FOB!

Vem behöver Fobalt?

Tisdag 26 juli 1983

EN UTREDNING inom Statistiska Centralbyrån (SCB) vill ersätta folk- och bostadsräkningen med en ständig samkörning av så gott som alla de dataregister som samhället har över medborgarna – folkbokföringsregistret, fastighetsregistret, bilregistret osv. Det nya systemet kallas Fobalt.

Vi ställer oss utomordentligt skeptiska till förslaget. Av flera skäl.

Rent allmänt måste man vara mycket försiktig med samkörningar mellan olika dataregister. All erfarenhet visar att samhället inte riktigt hunnit med vad gäller de integritets- och kontrollproblem som en sådan samkörning reser.

Många hävdar att den som har rent mjöl i påsen inte har något att frukta av den ökade myndighetskontroll, som onekligen medges av dataregistren. Det är inte sant.

Det händer nämligen att det uppstår fel i registren. Fel som kan bli ytterst besvärande för den enskilde och kräva oerhört mycket tid och möda att få rättade. Börjar de felen via samkörningar spridas till allt fler myndigheter, kan de enskilde råka mycket illa ut.

Det heter för all del att Fobalt bara skall användas för att ta fram gruppstatistik, inte kartläggning av enskilda individer. Vi sätter nog frågetecken för det. För erfarenheten visar att när kunskap väl finns samlad någonstans – ja, då kommer det alltid andra som också vill använda den "när nu materialet ändå finns och vi behöver det".

Tillstånd som dessutom ofta ges...

Det finns emellertid fler aspekter på det här systemet än integritetsfrågorna.

Motiveringen för Fobalt är att man därigenom får fram ett bättre och mer aktuellt sifferunderlag för samhällsplaneringen. Det låter ju ytterst respektabelt. Men är det så invändningsfritt som det låter?

Att SCB från sina synpunkter ser det som viktigt att få fram ett ännu bättre underlag för sina rapporter och prognoser än vad de gamla folk- och bostadsräkningarna gav är ingenting att säga om. Men är SCB:s behov av bättre underlag också desamma som samhällets? På vilket sätt har medborgarna egentligen glädje av denna förfinade statistik?

Inte minst de senaste åren har visat att det som ytterst styr utvecklingen är ekonomin. Åtskilliga kommunala planer, baserade på god och hedervärd statistik, har kullkastats av företagsnedläggelser och andra ekonomiska förändringar, som i ett slag ändrat behovet av bostadsbyggande, dagisbyggande osv.

Och sådana förändrade förutsättningar kan aldrig prognosticeras, hur många register man än samkör. Vi tror m a o att det bara är marginella förbättringar i samhällsplaneringen man åstadkommer genom Fobalt. De avgörande osäkerhetsfaktorerna för samhällsplaneringen kommer man nämligen inte åt på det sättet! Och då är frågan om dessa marginella förbättringar är värda priset för medborgarna.

Behovet av dagis, äldreomsorg etc. – som alltså antas kunna bedömas bättre med Fobalt-statistiken – är dessutom inte bara beroende av

den ekonomiska utvecklingen på olika orter. Den hänger också ihop med politiska beslut. Man kan lugnt konstatera att sådant som t ex ökad satsning på äldreomsorg i hemmet eller en allmän arbetstidsförkortning kraftigt kommer att påverka behovet av långvårdsplatser eller barnomsorg. För att nu inte tala om arbetsmarknadsplaneringen.

Annorlunda uttryckt: "Samhällsplanering" är inte främst något som sker genom framskrivning av tendenserna i statistiken över dagens förhållanden. Samhällsplanering är inte främst en fråga om centralt producerade program för bostadsbyggande, dagisutbyggnad etc.

Samhällsplanering är en politisk process, där människor i aktivt samhällsengagemang diskuterar fram beslut som påverkar den egna vardagen.

Alltför centralstyrd planering kan vara ett hinder snarare än ett stöd för den processen.

Det är genomgående så att de som ställer krav på samkörning av olika dataregister är myndigheter eller stora företag, som då givetvis formulerat kravet med utgångspunkt i den egna verksamhetens behov. Sett ur det perspektivet låter argumenten ofta mycket starka.

Men myndighetens, eller företagens, behov är ju långt ifrån alltid detsamma som hela samhällets! Det borde därför vara en uppgift inte minst för ansvariga politiker att verkligen relatera dessa myndighetens behov till de andra, och kanske motstridande, behov som finns ute i samhället – och som alltså inte bara handlar om den enskildes integritet. I stället för att som nu litet väl ofta göra myndighetens med nödvändighet begränsade perspektiv till sitt eget!

Datum

1983-08-03

Nr

12

SVENSKA DAGBLADET

Stockholm söndagen den 24 juli 1983

Stoppa Fobalt

Som SvD kan avslöja i dag på nyhetsplats håller statistiska centralbyrån på att förbereda uppbyggnaden av ett nytt gigantiskt registersystem. Dagens personnummer skall kompletteras med särskilda hushållsnummer, särskilda lägenhetsnummer och särskilda arbetsplatsnummer. Till detta skall kopplas nyuppbredda yrkesregister och utbildningsregister.

Bakgrunden är kritiken mot folk- och bostadsräkningen. Som ett resultat gavs SCB i uppdrag att utreda ett alternativ. Alternativet har blivit Fobalt.

Vad skiljer då Fobalt från de tidigare så hårt kritiserade folk- och bostadsräkningarna?

Skillnaden är framförallt att Fobalt bygger på uppgifter som tas in i andra sammanhang, alltså inte speciellt just för ändamålet att få en bild av befolkningen och dess bostadsförhållanden. I stället utnyttjas uppgifter till försäkringskassan, arbetsgivarens kontrolluppgift och den flyttningsanmälan som görs vid definitivt byte av bostad.

De blanketter som används i dessa sammanhang byggs ut lite var och en. Genom att sedan personnumren kompletteras med hushålls-, lägenhets- och arbetsplatsnummer kan svenska folket kartläggas totalt utan att några särskilda uppgifter behöver samlas in.

Det viktiga är, enligt SCB, inte att dra ner kraven på uppgifter och statistik. Det viktiga är i stället att medborgarna inte skall lämna uppgifter. Medborgarna

skall inte alltför handgripligt konfronteras med den omfattande registrering som sker av deras personliga förhållanden.

Att SCB ser på kritiken just från denna utgångspunkt framgår av Fobalt-rapportens beskrivning av integritetsfrågorna. Om dagens möjlighet att begära registerutdrag ur befintliga dataregister sågs att den är viktig ur *opinionsmässig synpunkt*. Den är alltså inte viktig för att medborgarna faktiskt skall kunna kontrollera uppgifterna. Registerutdragen är viktiga som säkerhetsventil så att medborgarna inte skall besvara statistikmyndigheterna med kritik av deras system för medborgarregistrering.

Vad motiverar då Fobalt:s oerhört omfattande systematisering och registrering av den enskilda medborgarens hushållstillhörighet, lägenhet, utbildning, arbetsplats, arbetstid, pendling och yrke i ett enda stort och av personnummer sammankopplat registersystem?

Jo, det är planeringen som kräver mer och bättre sammanhållen statistik. Planeringen av bostäder, daghem, sysselsättning, kommunikationer och utbildning sågs kräva all denna statistik.

Om detta är det främst en sak att säga. Vi har inte tillnärmelsevis några så sofistikerade planeringssystem att någon detaljerad statistik över huvud taget kan nyttiggöras.

I själva verket utvecklas statistikproduktionen av egen kraft.

Först kommer statistiken och sedan kommer funderingarna om eventuella användningsområden för statistiken.

Fobalt kan kritiserars utifrån synpunkten att planeringen inte behöver alla dess uppgifter, utifrån insikten om att Fobalt:s statistik bara kommer att ge en skenbart riktig bild av verkligheten som i praktiken försämrar, inte förbättrar, planeringen. Men den viktiga och helt centrala kritiken mot Fobalt måste röra de enorma risker systemet skapar för den enskildes integritet och över huvud taget för behandling av honom.

Vi ser redan i dag hur registeruppgifter om enskilda personer används i sammanhang som de inte varit avsedda för. Int minst skattekontrollen har badat för detta omfattande sidobruk av personuppgifter.

Fobalt-rapporten säger visserligen att uppgifterna inte skall användas för ändamål som riktar sig mot den enskilde. Men vad vet Fobalt-utredarna om detta? Vad vet de om vilka förslag folkbokföringsmyndigheter, skattekontrollanter, bostadsförmedlingar, arbetsförmedlingar, försäkringskassor och många andra kommer att få gehör för när väl hela registreringsssystemet är uppbyggt?

Vi har alltför starka skäl för vår tro att sidobruk och så småningom missbruk kommer att bli den viktigaste effekten av Fobalt.

Slutsatsen kan bara bli en. Stoppa Fobalt!

Ett samhälle styrt utan kunskap?

ST 10.8.83

NÅR JAG en gång läste samhällsvetenskap vid Lunds universitet, och skulle berätta för min gamla mormor - hemmafru som uppfostrat många barn i ett småbrukarhemman - vad jag höll på med, så hade hon svårt att förstå nyttan med det. Jamen, jag studerar statistik, sociologi och nationalekonomi för att lära mig mer om samhället; för att lära mig hur man undersöker hur det ser ut; vilka som har det bra och vilka som har det dåligt. Med det vet man kanske också vad man kan rätta till - göra något åt. Hon sade det aldrig men det var underförstått: "Vad skall den där vetenskapen tjäna till? Det vet väl jag hur det står till i byn, hur folk bor och folk arbetar."

Nu har det kommit ett förslag om att göra nästa folk- och bostadsräkning med hjälp av i princip befintliga register. Tidigare har vi alla under ett icke obetydligt gny fyllt i blanketter. Det har också kostat pengar att ta hand om och bla granska blanketterna. Från min kommunala horisont har jag konstaterat att bara den delen förra gången kostade 10 kronor per invånare - för Malmö kommuns del 2,4 milj kronor.

Kring en registerlösning av räkningen har det startats en diskussion om den personliga integriteten. I anknytning till denna har Stockholms-Tidningen i en ledare den 26 juli också ifrågasatt behovet av folk- och bostadsräkningar. Det är denna fråga jag vill beröra.

Omfattande samarbete

Ledaren menar att det är SCB som utifrån ett eget intresse av att publicera förfinade rapporter och prognoser vill göra en raffinerad FoB och ledaren menar också att eftersom ekonomin och plötsliga företagsnedläggelser styr utvecklingen kan man i princip strunta i statistiken. Samhällsplaneringen är också inte främst något som sker genom framskrivning av tendenserna i statistiken över dagens förhållanden utan "samhällsplanering

BO PETERSON, kommunal statistiker och planeringschef på drätselkontorets planeringsavdelning i Malmö skriver "en fundering från en som tycker att folkräkningar behövs".

KOMMENTAR

Stockholms Tidningen

Tisdag 26 juli 1983

Vem behöver Fobalt?

EN UTREDNING inom Statistiska Centralbyrån (SCB) vill ersätta folk- och bostadsräkningen med en ständig samkörning av så gott som alla de dataregister samhället har över medborgarna - folkbokföringsregistret, fastighetsregistret, bilregistret osv. Det nya systemet kallas Fobalt.

Vi ställer oss utomordentligt skepsiska till förslaget. Av flera skäl.

Först sålunda mislar man vara mycket försiktig med samkörningar av mer än nio dataregister. Allt eftersom visar sig samhället inte riktigt hunnit med vad gäller integritets- och kontrollproblemen som en sådan samkörning innebär. Sedan händer att den som har rent mjöl i påsen inte har något att säga för den övriga samhällets medlemmar, som exempelvis många av dataregistrerna. Det är inte sant.

Det händer nämligen att det uppstår fel i registren. Fel som kan bli mycket betydande.

den ekonomiska utvecklingen på olika orter. Den handlar också om med politiska beslut. Man kan lugnt konstatera att vad som är en någong sakning på ett visst sätt i hemmet eller en annan arbetsplats förkortning kraftigt kommer att påverka behovet av långtidsarbetslösa eller barnomsorg. För att kunna ta till sig arbetsmarknadsplaneringen, Arbetsmarknadsbyråns "Samhällsplanering" är inte främst en fråga om centraliserad produktion av program för bostadsbyggande dataprogram etc. Samhällsplanering är en politisk process, där människor i aktivt samhällsengagemang diskuterar fram beslut som påverkar den egna vardagen.

Alltså centraliserad planering kan vara ett hinder snarare än ett stöd för den processen.

Det är genomgående så att de som ställer krav på samkörning av olika dataregister är myndigheter eller stora företag, som då eventuellt formulerat kravet med utgångspunkt i den egna verksamhetens behov. Sett ur det perspektivet vill jag argumentera om mycket högre bostadsbyggande.

Kravet på samkörning av olika dataregister formuleras ofta i myndighetsnamn synes behov. Blev det är läge för en sådan begränsad praxis som apparatutvecklare gör på.

Det stora emottärligt för spelet på det här systemet är integritetsfrågorna.

Möjligheten för Fobalt är ett sätt därigenom för fram ett bättre och mer utvecklingsförmögla för kommunala planer, baserade på god och hedervärd statistik, här tillämpliga av företagsnedläggelser och andra ekonomiska förändringar, som i ett litet ändrat bostadsbyggande.

Stockholms-Tidningen den 26 juli i år.

är en politisk process, där människan i aktivt samhällsengagemang diskuterar fram beslut som påverkar den egna vardagen".

Beträffande SCB:s egenintresse av statistik för sina rapporter och prognoser måste framhållas att bakom förslaget till Fobalt:s innehåll ligger ett omfattande samarbete där kommunernas behov av lokalt planeringsunderlag haft stort inflytande. Fobalt:s resultat är förvisso inte bara avsedda för central planering, utan har ett minst lika stort användningsområde på lokal nivå.

- Folk- och bostadsräkningarna är den enda statistiska källa som ger en heltäckande information om
- 1 Näringslivet. Hur många arbetar inom olika näringsgrenar.
  - 2 De som arbetar. Hur många män och kvinnor arbetar, i vilka åldrar och hur mycket. Har de barn.
  - 3 Pendingen. Hur ligger bostaden

- i förhållande till arbetsplatsen.
- 4 Hushållet och bostaden. Hur bor olika grupper. Invandrare, pensionärer och barnfamiljer. Hur utnyttjas bostadsbeståndet och hur ser det ut.
  - 5 Yrke. Hur ser könsrollerna ut.

Med heltäckande menas att vi har samma information på riksnivå och länsnivå som på kommunnivå. Vi har också möjlighet att få fram de viktigaste uppgifterna med en fin områdesindelning ner till bostadsområden.

I den kommunala planeringen har dessa uppgifter använts under många år och enigheten om behovet har varit total. Uppgifter om hur många som arbetar inom olika näringsgrenar anses så viktigt att den borde plockas fram årligen. Detta skulle Fobalt ge möjlighet till.

Nu menar Stockholms-Tidningen att vår gamla "hedervärda" statistik har kullkastats av ekonomi och företagsnedläggelser. Men behovet av statistik måste ju ändå kvarstå. Om man lägger ner ett stort företag i Malmö måste det rimligtvis vara av intresse att veta om detta år på en arbetsmarknad som är så och så stor om den innehåller näringsgrenar som är under expansion eller tillbakagång om det är en arbetsmarknad som är bättre eller sämre än tex Stockholms eller rikets.

När människorna - dvs kommunfullmäktige eller andra i demokratisk ordning tillsatta församlingar med befogenhet att fördela gemensamma medel - beslutar om byggande, bostadsförbättringar, lokalisering av institutioner eller buss-hållplatser osv gör man detta utifrån både ett sakligt statistiskt underlag och ett aktivt samhällsengagemang. Om det bara blir engagemang som skall avgöra riskerar vi hamna i en situation där talförhållanden och ljudnivån avgör hur våra gemensamma resurser skall fördelas. Är en diskussion om bostadspolitik möjlig om vi saknar all statistisk information om bostadsmarknaden? Kan vi diskutera insatser på arbetsmarknaden utan att veta något om hur den ser ut och i vilken utsträckning människorna arbetar?

Ett skämt?

Folk- och bostadsräkningarna är den enda källa som ger en heltäckande information om dessa saker. Jag menar att Stockholms-Tidningens resonemang landar i ett samhälle som styrs av, och där resurserna hamnar hos den starke och talføre. Det var det samhället jag inte ville ha och som jag tyckte det var värt att arbeta mot. Jag förstod min gamla mormors skepsis mot statistik och samhällsvetenskap. Jag har svårare att förstå när man på ledarsidan i Stockholms-Tidningen hävdar att samhället skall styras utan egentlig kunskap om hur det ser ut. Eller var det ett skämt i mormor värmen?

BO PETERSON

ST 10.8.83

ST kommenterar:

BO PETERSON tycks ha läst vår ledare om Fobalt som att vi argumenterat mot statistik över samhällsutvecklingen över huvud taget. Vilket vi självfallet inte gjort. Det vi ifrågasatt är om den marginella förbättring av ett redan bra statistikunderlag som man får via samkörningar typ Fobalt är värda priset - och det är en helt annan sak, det.

Vi påstår inte med hundraprocentig säkerhet att Fobalt verkligen skulle innebära risker. Vi bara

konstaterar att det kan göra det. För som det ansvariga statsrådet Bo Holmberg helt årligt säger: Politiken har inte hunnit med i datautvecklingen.

Och vi anser fortfarande att det är onödigt att ta risker, som kanske kan visa sig allvarliga, för att nå så pass marginella förbättringar som den här samkörningen kan leda till. Vi tycker att man skall kartlägga riskerna först.

Vi tycker dessutom att Bo Petersons inlägg är en bra bekräftelse på

vår egen tes, nämligen att de som yrkesmässigt sysslar med en viss fråga tenderar att tolka det egna yrkets behov också som samhällets. Att statistiker och andra planerare anser att en ytterligare förfining av statistiken mycket viktig är inget förvånande, och inget att anklaga dem för. Det är däremot ingenting som kan upphöjas till någon objektiv sanning. Det är en åsikt, och som alla åsikter får den ifrågasättas. Även om kommunförbundet ställt sig bakom den.

Vi tycker dessutom att alla de som försvarar Fobalt styr i sitt tänkande av redan framlagda förslag. För vem har sagt att en sådan här central samkörning av dataregister är enda sättet att ge kommunerna det aktuella statistikunderlag de önskar sig för sin planering? Är det ingen som har funderat på möjligheten av mer decentraliserade system för mindre regioner än hela landet ex?

ST:s ledare

Kort om SSKO och SSR0

SSKO är en samrådsgrupp mellan SCB och kommunerna: KSP's nuvarande representanter är Rolf Frankenberg, Stockholm och Greta Karlsson, Mjölby samt Ulla Jonsson, Gävle och Sixten Kellertz, Umeå. Fr o m 1984 går Mats Lindberg, Uppsala in i stället för Sixten, som under en lång följd av år med framgång medverkat i SSKO-gruppen. De förra kallas ordinarie och de senare suppleanter men alla kallas och är med i mån av möjligheter. Kommunförbundet har också 2 + 2 representanter. SCB administrerar och leder verksamheten via REK (regionalstatistiska kansliet). Edmund Rapaport är ordförande och Hans-Åke Jansson är sekreterare.

Har Du synpunkter, kritik eller idéer angående SCB's statistikproduktion, hör av Dig till någon av våra SSKO-representanter.

En systergrupp till SSKO är SSR0, där "RO" står för regionala organ. Dessa är förstas länsstyrelserna/länsplanerarnas förening men också industri- och bostadsdepartementen samt Transportrådet och Landstingsförbundet.

Rapport från SSKO-gruppens sammanträde 1983-08-31

Därifrån kan nämnas följande:

1 BASUNs slutrapport

Björn Häggström meddelade att basregisterutredningens slutrapport förelåg för tryckning. Det var nu klart mellan de berörda myndigheterna vad basregistret över företag och andra organisationer skulle innehålla. Under sommaren 1983 har också en adressändringsrutin med en särskild blankett införts vid postverket.

Frågan om prissättning är ännu inte löst. Avgifterna för registeruttag skall emellertid beräknas mot bakgrund av att uttagen skall ge full kostnadstäckning. För närvarande diskuteras fyra prisgrupper:

1. Beställare med egen användning
2. Som ovan men med leverans på ADB-medium
3. Kreditupplysningsföretag och liknande, som lämnar enstaka uppgifter vidare
4. Grossistföretag

Spridning av uppgifter skall kunna ske via terminal. DAFA skall även kunna sprida information ur registret.

2 Nyckeltal/relationstal, en ny produkt från Kommunförbundet

Kjell Sahlin informerade om Kommunförbundets försök att utveckla en form av kommunala jämförelsetal, som har fått arbetsnamnet nyckeltal.

Tanken är att dels försöka förmå kommunerna att i ökad utsträckning arbeta med jämförelsetal vid analys av den egna ekonomin, dels att utnyttja de material som förbundet samlar in i sina

reguljära undersökningar till att ge den enskilda kommunen information om sin verksamhet jämfört med andra kommuner respektive riket. Finansieringen förutsättes ske genom försäljning till kommunerna.

Det framhölls vara angeläget att förslaget utvecklas i samråd med SCB så att det blir ett naturligt komplement och att det framgår hur SCBs och Kommunförbundets siffror står i relation till varandra. Bland annat bör begrepp och presentationsform diskuteras i samråd.

3 FOBALT, remissvaren och sommarens pressdebatt

Hans Erik Altvall i FOBALT-utredningen gav en redogörelse för remissbehandlingen av FOBALT-rapporten. Civildepartementet remitterade rapporten till 81 remissinstanser representerande alla samhällssektorer. Remisstiden gick ut den 1 juni. Sju har ej svarat, varav sex kommuner (av totalt 23 kommuner). Data-delegationen, som inte var med på remisslistan från början, kommer att få tillfälle att lämna ett yttrande senare.

Beträffande förslaget om utbyggd kontrolluppgift (KU) har svaren bekräftat att behovsbilden varit riktig när det gäller årlig sysselsättningsstatistik. De som tagit upp KU har antingen varit klart positiva (48) eller klart negativa (8). Bland de åtta remissinstanser som varit negativa är SAF och Industrieförbundet som i sitt gemensamma svar anfört bl a att företagens kostnader ökar, att dataskyddet försämrats och att den pendlingsstatistik som erhålls blir av dålig kvalitet. Riksskatteverket är principiellt emot att uppgifter används till andra ändamål än de är insamlade för. Övriga negativa representerar uppgiftslämnarsidan.

Behovet av ett väl fungerande arbetsställeregister med bra kvalitet betonas i flera remissvar. Provisorisk sysselsättningsstatistik av SPINK-modell (grundad på inkomststatistik) röner inget större intresse bland de svarande.

När det gäller förslagen i hushålls- och lägenhetsdelen är många svarande tacksamma och många tar inte ställning till frågan. Centralnämnden för fastighetsdata, Statens Planverk och Lantmäteriverket anser inte att det finns anledning att bygga upp ett lägenhetsregister nu. För den fysiska planeringens behov är det viktigare att åstadkomma ett heltäckande byggnadsregister.

De som yttrat sig om yrkes- och utbildningsvariablerna är positiva till utredningsförslagen. Vissa anser att yrke bör tas med i en begränsad FoB 85, andra att även utbildning tas med.

Samordning med fastighetstaxeringen är de flesta negativa till med hänvisning till erfarenheterna från FoB 80.

4 Pressdebatten om FOBALT

Klas Wallberg, projektledare för FOBALT-utredningen, redogjorde för SCB's syn på den pressdebatt som uppstod under sommaren. (Se vidare föregående avsnitt i detta Ksp-nytt.)

5 Utredning om arbetsmarknadsstatistikens organisation

Hans Erik Altvall gav inledningsvis en bakgrund till den utredning om arbetsmarknadsstatistikens organisation som han f n arbetar med inom SCB. SCBs organisation är relativt produktionsinriktad med olika avdelningar för företags-, individ- och areell statistik. Sedan några år pågår kontinuerligt en användarorientering av verksamheten inom ramen för denna organisation. Användarorienteringen har betonats i verkets riktlinjer och i de s k budorden. Som ett led häri skall organisationen av arbetsmarknadsstatistiken ses över. Arbetsmarknadsstatistik av olika slag produceras idag på ett flertal ämnesenheter inom SCB (och även utanför SCB).

Utredningens uppgift är att hitta en organisation som kombinerar det användarorienterade ansvaret med ansvaret för insamlingen och beredningen av statistiken. I utredningen skall man med hjälp av diverse kartläggningar som gjorts söka ta reda på var informationsbristerna finns.

6 Aktuella frågor

Som aktuella frågor behandlas följande:

6.1 ROT-programmet (Renovering-Ombyggnad-Tillbyggnad) och dess krav på statistik kunde vara värt att se närmare på. STABO-gruppen borde göras uppmärksam på detta.

6.2 "Statistik-/datorproblemet" är ständigt aktuellt. Man borde enligt Rolf Frankenberg regelbundet (åtminstone varannan gång) beröra samverkan mellan SCB, Kommunförbundet och Kommun-Data.

I detta sammanhang nämndes att möjligheter att sprida information ur CFR/BAS-registret via Kommun-Data har diskuterats under sommaren.

Även möjligheter att sprida fastighetsinformation i samverkan mellan SCB, CFD och Kommun-Data har diskuterats med syfte att göra befintliga uppgifter lättare tillgängliga.